

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Censuris, In Qua Sex Disputationibus De Poenis Ecclesiasticis, deque
Irregularitate fusè tractatur, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

VI. Declaratur excommunicatio 5. aduersus imponentes, augentes &
exigentes noua pedagia & gabellas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76667)

que sit; quia verè surreptioni cooperatur. Econtrà verò Hugolin. in *exposit. huius bullæ*. c. 4. §. 2. vers. 10. Duard. q. 2. num. 44. existimant consulentem, mandantem, ratum habentem, auxilium præbentem hac excommunicatione non ligari; quia Pontifex cum vult fautores & receptatores comprehendere illos exprimit. Cum ergo in præfenti eos non exprimat, censendus est noluisse eos comprehendere. Mediâ viâ procedit Bonac. *1.3. disp. 1. q. 5. punct. 1. n. 3. in dno num. 4.* affirmat namque spectandum esse auxilium, & cooperationem. Si enim eius conditionis sit, verè physicè, & realiter ad surreptionem concurrat hac afficitur excommunicatione; quia sic cooperans verè surreptor est, verèque, & propriè naufragantium bona furtipii. Secus verò si solum moraliter in surreptione concurrat, quia ex morali concursu in surreptionem non surreptor, sed surreptoris motor dicendus est. Et cum leges penales vltra significationem propriam extendi non debeant, æquum non est, vt lex surreptoribus excommunicationem indicens ad surreptorem morale extendatur. Ex qua doctrina infert Bonacina famulum ministrantem surreptori, opemque illi in surreptione præbentem tum res defendendo, tum instrumenta suppeditando, tum assistendo in hac excommunicatione incidere, quia verè est surreptor physicus. Et idem erit dicendum de eo qui nauim latroni accommodat ad bona furtipienda, cum pacto ea diuidendi.

II Mihi verò ex his sententiis secunda probabilior apparet, quæ negat consulentem, mandantem, ratum habentem, & auxiliantem hac excommunicatione ligari; quia vltra proprietatem verborum extensio in legibus maximè penalibus faciendâ non est. At consulens, mandans, ratam habens surreptionem non præstat, nec surreptor propriè est, sed surreptoris motor, & approbator. Et idem est de auxiliante quatenus talis est, quia esto per actionem physicam surreptioni concurrat, cum ipse res naufragantium non furtipiat, sed alteri, vt surreptionem præstat, auxiliatur, excommunicatione lata aduersus surreptores ligari non potest. Quod manifestum fiet casus difficiliore expendendo. Etenim famulus, vel alius tertius opem ferens surreptori, tû subministrando instrumenta ad surreptionem necessaria, tum ei assistendo, tum merces defendendo si ipse famulus nihil ex bonis naufragantium suscipiat, vt sibi retineat, nequaquam surreptor dici poterit; cum hac denominatione non ex auxilio ad furtum, sed ex furto, & rei alienæ usurpatione habeatur. Ob eandem rationem excusari debet qui bona surrepta custodit, vt surreptori tradat, quia si nihil ex illis bonis sibi retinet, non bonorum surreptor, sed iniquus custos nuncupatur. Quod si ob prædictam custodiam, vel auxilium in surreptione delatum surreptori ei aliqua ex bonis furtis tradat, cum hac bonorum susceptio à surreptore habeatur, & titulo oneroso à prædicta excommunicatione lata aduersus eos, qui ex nauibus, vel ex mari, aut litore bona naufragantium furtipiant videtur excusatus, cum non ex his locis ea bona accipiat, sed ex surreptoris concessionem, & donationem.

Ad extremum Pontifex derogat quæcunque priuilegia, & consuetudines in contrarium. Quod intelligendum est, quando absque iusto titulo priuilegium concessum esset, & consuetudo introducta, nam si iusto iure aliqua bona naufragantium susciperentur, eo quod ipsi in naufragio auxilium præstent, prædicto priuilegio, seu consuetudini non derogatur, quia hæc non est surreptio, sed debiti satisfactio. Vti docuerunt in *exposit. huius excommunicationis*. Vinald. num. 34. Duard. lib. 2. cap. 4. q. 27. n. 4. Gambarupta c. 4. n. 6. Bonac. 1. 3. de cens. disp. 1. q. 5. p. 4. num. 4.

PUNCTUM VI.

Declaratur excommunicatio quinta aduersus impotentes, augentes, & exigentes noua pedagia, & gabellas.

1. Statuitur Textus.
2. Quis suis sit huius excommunicationis?
3. Ob cuius tributis impositionem hac excommunicatio incurritur?
4. Hac impositio faciendâ est à gubernatore, seu domino in terris suis.
5. Debet esse gabella noua impositio, seu accretio extra casus à iure permisos, seu ex licentia Sedis Apostolicæ.
6. Negant plures huius excommunicationis subiecti eum qui potestatem habet imponendi gabellas, tametsi iniustas imponat.
6. Probabilius reputo oppositum.
3. Si gabella ex se iusta, & personis exemptis imponatur, verius censeo huius excommunicationi subiecti.
2. Item excommunicantur exigentes prædicta tributa iniusta.

Quintè excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes qui in terris suis noua pedagia, seu gabellas præterquam in casibus sibi à iure, seu ex speciali Sedis Apostolicæ licentia permillis imponunt, vel augent, seu imponi, vel augeri prohibita exigunt.

Finis ob quem hac excommunicatio fertur est fidelium defensio, ne à dominis temporalibus iniusta tributorum impositione, & exactioe grauentur. Materia huius excommunicationis est noua pedagij, seu gabellæ impositio, seu illius accretio, & exactio extra casus à iure, seu à sede Apostolica permisos. Personæ verò aduersus quas hac excommunicatio fertur sunt omnes, & singuli qui in terris suis hanc gabellæ impositionem, accretionem, seu exactioem præstant.

Hæc igitur excommunicatio non ob cuiuscunque tributis impositionem, vel exactioem incurritur, sed ob impositionem pedagij, seu gabellæ. Vt colligitur ex bulla, ibi: *noua pedagia, seu gabellas*. Pedagium quod à pede dicitur, est tributum impostum ob transitum personæ, seu mercium per aliquem locum. Vt docet Glossa in *super quibusdam*. verbo *Pedagia*. de *verborum significac.* Syluest. verbo *Gabella*. num. 3. Taberna, verbo *Pedagia*. num. 4. Hugolin. in *exposit. bullæ*. cap. 5. num. 4. Sayrus lib. 3. thesauri *casuum conscient.* cap. 9. num. 4. Bonac. 1. 3. de cens. disp. 1. q. 5. p. 1. quest. 6. num. 1. Gabella latè sumpta quodlibet tributum comprehendit, fructus verò, & propriè significat tributum quod pro delatione, translatione, venditione, seu emptione mercium soluitur. Vti Sayrus, & Bonacina *loc. alleg.* notarunt. Ex qua doctrina infert Hugolin. in *exposit. huius censuræ*. §. 3. ad finem. Duard. ibi lib. 2. can. 5. quest. 4. Caiet. verbo *Excommunicatio*. cap. 7. Sayrus lib. 3. thesauri, cap. 9. n. 10. Bonacina *dicta* quest. 6. p. 1. in fine. hac excommunicationem non extendi ad imponentes taxas, talia, præstantia, collectas, & alia similia onera; quia hæc non sunt pedagia, nec propriè accepta, cum sint tributa; non pro viarum transitu, aut mercium iniectione impostum. Sed nullâ ex mutationibus spectatâ singulis subditis imponitur iuxta cuiuscunque facultatem. Vbi obseruatur Syluest. verbo *Gabella*, num. 3. & 4. Vinald. in *exposit. bullæ Cœna*. num. 37. Sayrus *dicta* c. 9. numero 10. Duardus q. 4. n. 7. Bonac. p. 1. m. 4. Et lex penalis vltra proprietatem verborum extendi non debet.

Hæc pedagij, seu gabellæ impositio faciendâ est à gubernatore, seu domino in terris suis, hoc est in terris quorum ipse dominus, & potestatem habet, vti in Bulla cauetur. Nam alibi tributum impostum, vel exactum non tributum dicendum est, sed furtum, & rapina, quod hac excommunicatione non videtur puniunt. Quocirca tyrannus regnum usurpans, ibique gabellas imponens in hac excommunicationem videtur incidere, cum non imponat gabellas in terris suis, vti notauit Bonacina *dicta* disp. 1. quest. 6. punct. 3. num. 5. Quod si dominus provincie, seu ciuitatis potestatem non habeat imponendi gabellas in terris suis, hac excommunicatione innotatus, nouas gabellas imponens; vel antiquas impositas denudè augens; quia est impositio, & accretio iniusta, & extra casus sibi permisos. Secus esset dicendum, si gabellas quantum initij non extat memoria exigeret; quia eo casu præsumitur gabella, cuius exactio iusta. Vti bene aduertit Sayrus lib. 3. thesauri *casuum conscient.* c. 9. n. 12. Hugolin. in *exposit. bullæ cœna*. c. 5. n. 6. Grassi 1. p. lib. 4. c. 18. n. 79. Fillicius tract. 16. cap. 5. n. 14. Reginald. lib. 9. cap. 1. 6. n. 283. Bonacina *disp. 1. de censuræ*. q. 6. p. 2. num. 2.

Præterea debet esse gabellæ nouæ impositio, seu accretio extra casus à iure, seu ex licentia Sedis Apostolicæ permisos. Iure namque permittitur nouæ gabellæ impositio Imperatori. Cap. *super quibusdam* de *verborum significac.* & leg. *Petigalia* Cod. de *uectigalib.* & *commiss.* Item Regi, *Argum.* in cap. *inueniamus*, de *Censib.* Præterea cuiilibet in temporalibus Superiorum non agnoscens ex dicto cap. *super quibusdam*. Quod à fortiori procedit in Republica perfectè libera habente merum, & mixtum imperium, quæ si suam potestatem in Principem non transfulerit, poterit maiore parte consentiente tributa imponere. Vti aduertit Sayrus *dicto* capite 9. num. 19. Duard. in *presenti* q. 7. num. 4. Bonac. q. 6. p. 1. num. 3. Denique ille cui ex consuetudine immemoriali hac impositio competit iuxta Gloss. in *dicto* cap. *super quibusdam*, verbo *non extat memoria*, & Panormi. ibi, quia ius hoc imponendi gabellas sicut & alia iura consuetudine præscribi possunt. Vt aliis relictis docuerunt Sayrus *dicto*. cap. 9. n. 17. Hugolin. in *presenti* c. 5. §. 1. Duardus q. 2. n. 4. & q. 6. n. 3. & q. 7. num. 6. Bonac. p. 3. num. 3. quidquid in contrarium sentiat Bart. in leg. 1. ff. de *agua pluuia arcenda*, & leg. *uectigalia* ff. de *Publicanis*, & leg. *insamens* ff. de *publicis iudiciis*. Ex licentia autem summi Pontificis poterit Princeps alias non habens potestatem imponendi tributa & gabellas imponere, quia credendum est reliquisse Christum Dominum suo Vicario hanc potestatem, cum sæpè id necessarium, vel saltem maximè conueniens sit ad spirituale animarum regimen, vt bene aduertit Bonac. 1. 3. de censur. disp. 1. q. 6. p. 3. num. 4. & colligitur ex dicta clausula bullæ ibi. *Seu ex speciali Sedis Apostolicæ licentia.*

Sed dubium est, An potestatem habentes imponendi gabellas

has hinc excommunicationi subiectus, si iniustus imponant? Nogat Nauar. cap. 27. n. 21. Hugolin. in expos. huius can. 3. 3. cap. 4. Tolet. lib. 1. cap. 22. num. 9. excommunicat. 5. affirmantque sic respondisse Pium V. cuidam Regi id sibi interroganti Sayrus lib. 3. thesauri casuum conf. cap. 9. n. 7. Filiucius tract. 16. cap. 4. n. 10. Reginald. lib. 9. practi. num. 274. Mouentur, quia ea gabellæ impositio prædictis permilla est, tametsi ex- cessus permissus non sit. Cùm ergo Pontifex excommunicat nouas gabellas imponentes extra casus permisos; intelligi debet excommunicare imponentes absque potestate, & iurisdictione, non verò qui stante iurisdictione, & potestate iniustas imponunt. Nam imponentes gabellas iniustas potius in causa, & modo impositionis excedunt, non verò in iurisdictione, & potestate, ac proinde dicit non debent imponere gabellam extra casus permisos sed extra causam sibi permis- sam. Et confirmari potest, quia finis Pontificis in hac excom- municatione non videtur fuisse iniustitias supremorum Prin- cipum cohibere, sed audaciam particularium Ducum, & Mar- chionum, renantium suis vassallis tributa alia imponere, præ- ter ea quæ sibi à iure, vel à Sede Apostolica permilla sunt.

7. Nichilominus etsi prædicta sententia probabilis sit, probabi- liorem credo affirmantem ligari hac excommunicatione inius- tas gabellas imponentes. Vti docuit Grassus 1. p. decis. lib. 4. cap. 18. num. 80. Suar. disp. 2. 1. de censur. sect. 2. num. 37. Duard. in expos. huius canon. lib. 2. q. 6. Bonac. disp. 1. de censur. bulla. q. 6. num. 3. num. 6. Quia stante gabellæ iniustitiâ non permittitur, neque permittere potest illius impositionem ergo ea impositio est extra casus non permisos. At pontifex absolute excommu- nicat imponentes noua pedagia, seu gabellas præterquam in casibus sibi à iure, vel à Sede Apostolica concessis absque ulla limitatione. Ergo comprehendit prædictos impo- nentes.

8. Sed quid si gabellæ impositio ex se iusta sit, imponatur ta- men personis exemptis vti clericis, aliisque priuilegiatis? Negan- tur hac censura talem impositionem puniri Suar. dicta disp. 2. 1. sect. 2. n. 30. Sayrus cap. 9. num. 11. Grassus 1. p. decis. lib. 4. cap. 18. num. 81. Reginald. lib. 9. practi. num. 276. & alij, cā confide- ratione moti, quia hæc gabellæ impositio absolute & simpliciter permilla est, vt potest ex causa iusta, tametsi in modo iniusta sit ob personarum quibus imponitur exemptionem.

Contrarium rectius censuit Tolet. lib. 1. sum. cap. 22. num. 12. Duard. in expos. bullæ Cænæ. q. 6. num. 16. & q. 10. n. 1. Bonac. t. 3. de censur. disp. 1. q. 6. pun. 3. num. 7. Nam tributum impositio est obligatio soluendi tributum aliquibus imposita. Si igitur hæc obligatio imponatur iis, qui ab ea exempti sunt, iniusta est ea impositio, & extra casus permisos. Ergo sub prædicta ex- communicatione continetur. Si enim Grassus, & Suar. censuræ excommunicatione ligari tributum ex parte causæ inius- tum imponentes, idem celesse deberent de imponentibus tri- butum iniustum ex parte personarum, cum parum referat qua parte iniustitia contingat; nam ea posita tributum est ex- tra casus permisos, vt bene aduertit Mol. tom. 2. disputatio- nis 670.

9. Addit vltimo Pontifex excommunicationem aduersus præ- dicta tributa iniusta exigentes. Non enim excommunicantur qui se gabellarum exactores fingunt, neque qui fingentes tri- butum esse impositum exigunt, vel exigunt in maiori quanti- tate quam impositum est, quia, hi non exigunt tributum im- positum, & exactio ad impositionem referri debet. Præter- quam quod Pontifex coercere vult authenticam & publicam exactorem gabellarum, non autem priuatum, quæ si rectè spectetur non est gabellæ exactio, cum nulla addit gabella, sed est furum & rapina fictioe gabellæ commissum. Argue- ita dicitur Bonac. tit. 2. de censur. disp. 1. q. 6. punct. 3. num. 14. Deinde notandum est verbum *exigere*, quod renitentiam de- notat. Quapropter si tributum iniuste impositum liberè solu- tum recipias, exactor censeri non debes; quia ad exactio- nem opus est, vti soluens inuoluntariè mixtè soluatur, aliàs non solutus si possit, iuxta leg. soluendo ff. de Negotiis gestis. Quod semper præsumendum est. Nemo enim præsumi potest tributum soluere, nisi quia credit debitum esse, vel quia timet ex solutionis omissione maius damnum. Sic tradunt Cætan. verbo Excommunicatio, cap. 71. Suar. disp. 2. 1. sect. 2. num. 43. Nauar. cap. 27. numero 61. Sayrus lib. 3. thesauri cap. 9. numero 8. Duard. in expos. huius censuræ lib. 2. quest. 9. Tolet. lib. 2. cap. 22. num. 13. Bonac. tit. 3. de censur. disputatio. 6. punct. 2. num. 5.

- 3 Qui sine falsarij hinc excommunicationi subiecti.
- 4 Quilibet mutatio litterarum hanc excommunicationem in- ducit.
- 5 Non videtur falsarius, si iuxta intentionem Pontificis litte- ras corripas.
- 6 Hæc falsitas committi debet in litteris Apostolicis.
- 7 Persona qua hinc excommunicationi subiectiuntur, sunt qua per se falsitatem committunt.

Ex hoc excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes falsarios litterarum Apostolicarum etiam in forma Bre- uis, ac supplicationem, gratiam, vel iustitiam concernen- tium per Romanum Pontificem, vel sanctæ Romanæ Eccle- siæ Vicecancellarium, seu gerentes vices eorum, aut de man- dato eiusdem Romani Pontificis signatarum, necnon falsò si- gnantes supplicationes huiusmodi sub nomine Romani Pon- tificis, seu Vicecancellarij, aut gerentium vices prædictorum. Similis excommunicatio lata est in cap. ad falsariorum, de cri- mine falsi sibi: Nos enim omnes falsarios litterarum nostrarum, qui per se vel alios vitium falsitatis exercent cum fauoribus, & defensoribus suis anathematis vinculo decernimus innodatos, ita- tutes vt Clerici qui falsarij fuerint deprehensi, omnibus officiis, & beneficiis Ecclesiasticis perpetuò sint priuati, ita quod qui per se falsitatis vitium exeruerint postquam per Ecclesiasticum iudi- cem fuerint degradati, seculari potestati tradantur, secundum constitutiones legitimas puniendi, per quem & laici qui fuerint de falsitate conuicti legitime puniantur. Qui vero sub nomine no- stro litteris falsis utuntur, si Clerici fuerint, officiis, & beneficiis Ecclesiasticis priuentur, si laici tamquam maneat excommuni- cationi subiecti, donec satisfactum compererint, ita tamen vt in istis, & in illis malitia grauius quam negligentiam puniatur. Quod & de his qui falsas litteras imperant duximus obser- uandum.

Ex his constat constitutionem aduersus falsarios latam in bulla Cænæ ex parte latiore esse & ex parte strictiore ea, quæ fertur in cap. ad falsariorum, vt bene aduertit Sayrus lib. 3. thesauri casuum conf. cap. 10. num. 7. Nam excommuni- catio bullæ Pontifici est reseruatæ, secus verò quæ habetur in dicto cap. ad falsariorum. Item comprehendit non solum falsificantes litteras Apostolicas, sed etiam supplicationes, quin- imo falsò eas litteras vel supplicationes signantes. Cùm tamen in dicto cap. ad falsariorum, sola falsitas in litteris Apo- stolicis puniatur. Ex alia parte constitutio in dicto cap. ad falsariorum latior est constitutione Bubbæ, quippe comprehen- dit non solum falsificantes litteras, sed falsis, seu falsificatis litteris vtentes, sive per se, sive per alium falsitatem commit- tant, aut falsitate commissa utantur. Deinde extenditur ad fau- tores, & defensores falsariorum. Præterea ultra excommuni- cationem in dicto cap. ad falsariorum Clerici falsitate conuicti officiis, & beneficiis spoliantur, quinimo si per se falsitatis vi- tium exeruerint sunt degradandi, & seculari potestati traden- di; laici verò arbitrio Iudicis sunt puniendi. Notat autem Bo- nac. t. 3. de censur. disp. 1. q. 7. pun. 3. n. 7. ad hanc penam incur- rendam requiri, non semel, aut iterum falsitatem exercuisse, sed frequenter: quia verbum *exeruerint* frequentiam denotat. Sed non placet, quia alias nec excommunicarentur in dicto c. ad falsariorum qui semel falsitatem commiserint: cum tex- tus eo verbo exeruerint etiam in principio vsus sit, quod à Doctoribus non admittitur, sed absolute supponit semel fal- sitatem committentes, aut falsis litteris vtentes excommuni- ri. Pena igitur priuationis beneficiorum, & officiorum Cleri- cis indicta ob vsum falsarum litterarum, & excommunicatio laicis imposita extenditur ad impetrantes litteras falsas; id est ab aliis falsificatas, vt habetur in dicto cap. ad falsariorum. Lit- teræ falsæ nullatenus dicuntur quas ex falsa causa, vel sub no- mine alterius aliquis impetrat, hæc enim non falsæ sunt, sed ve- ræ: cum vel à Pontifice concessæ sint, tametsi per subreptionem, & errore dicendæ sunt. Vti notauit Syluest. verbo ex- communicatio 7. s. 9. Caiet. eodem cap. 26. Tolet. lib. 1. cap. 22. n. 10. Suar. disp. 2. 1. sect. 2. num. 49. Sayrus lib. 3. cap. 10. num. 5. & alij in cap. Dura, s. aduocantes. De crimine falsi. Mandatur excommu- nicatio imponi habentibus litteras falsas (intellige Apo- stolicas, de quibus ibi erat sermo,) nisi intra 20. dies eas non destruxerint, aut resignauerint. Quæ excommunicatio vsque dum lata fuerit, & per Parochos publicata non contrahitur. Post latam verò, & incursum Pontifici reseruat. His pos- sitis,

Excommunicat Pontifex in hac bullæ clausula omnes fal- sarios litterarum Apostolicarum. Falsarij autem litterarum sunt, qui eisdem litteris aliquid tollunt, aut addunt, ex quo sensus litterarum mutatur, quælibet autem verborum mutatio retento sensu falsitatem propriè non inducit. Argum. cap. ex conscientia de crimine falsi; vbi habetur rasuram aliquam in loco non suspecto falsam scripturam non inducere. Et nota- uit Nauar. capite 27. num. 62. Vinald. in expos. bullæ Cænæ num. 54. Sayrus lib. 3. cap. 10. num. 11. Tolet. in presenti dub. 3. Grassus 1. p. decis. lib. 4. cap. 18. num. 78. Bonac. disp. 1. de censur. bulla qu. 7. pun. 4. & pun. 2. num. 4. tametsi contrarium docue- rit.

PUNCTVM VII.

Expenditur excommunicatio sexta aduersus falsifi- cantes litteras Apostolicas.

- 1 Referuntur Textus tam Bullæ, quam aliorum istrius, in qui- bus similes excommunicatio continetur.
- 2 Comparantur hæc excommunicationes.